

Sămănătorul

Revistă Săptămânală

Director: AUREL C. POPOVICI

SUMARUL :

AUREL C. POPOVICI. — Rassa, caracterul și cultura (II).

C. TEODORESCU. — Sonet.

I. GHERGHEL. — O călătorie pe «rotile» la frații înstrăinați.

VICTOR VRÂNCEANU. — Sonet.

T. POPOVICI — Povestea Soarelui.

Revista Generală. — România militară. — Rev. Economică și Culturală. — Noua Revistă Română. — Natura. — Războiul și viața economică. — Studiul filologiei romanice la Universitățile din Franța. — Jupiter și lumea sateliților săi. — Știri.

Răspunsuri.

Exemplarul 20 bani

«MINERVA». — București.

„MINERVA” INSTITUT DE ARTE
GRAFICE ȘI EDITURA
B-dul ACADEMIEI 3. — EDGAR-QUINET 4. — BUCUREȘTI

A APARUT :

Poezii

1880-1908

DE

AL. VLAHUȚA

Cuprinzând pe lângă poezii inedite, întreaga operă,
poetică, anterioară, a cunoscutului autor.

PREȚUL : LEI 2.—

De vânzare la toate librăriile din țară

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA

B-dul Academiei, 3,
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

ÎN țară 10 lei
In străinătate 12 »

RASSA, CARACTERUL ȘI CULTURA

II

— «Rassă? Dar cine mai vorbește de rassă? Nu sunt toți oamenii la fel? N'a fost proclamat oare acest principiu în revoluția franceză? N'a existat în vremea aceea un mare bărbat de Stat cu numele de Anacharsis Clotz?... Și nu începe lumea a se îmbrăca la fel, a mânca la fel, a face politică la fel? Nu progresăm oare spre o umanitate egalitaristă, esperantistă, pur democratică?...

Așa judecă în ziua de azi mulți oameni cari fac «fericirea» popoului lor; mulți demagogi; și pe ici-colo și savanți și literați singulari cari au pierdut, cel puțin în această privință, contactul cu realitatea. Dacă până și oameni ca Ratzel și Virchow făceau parte dintre ei! Apoi nu. Rassa e o realitate; în orice cas, mult mai concretă decât omenirea. Spre a înțelege în ziua de azi importanța rassei nu e tocmai nevoie să te adâncești în literatura ei specială. Du-te pur și simplu la alergări de cai sau du-te, cum zice foarte drastic H. St. Chamberlain, într'un grajd anumit, într'un maneaj unde sunt cai aleși. Vezi caii aceia admirabili? Ia să întrebăm pe stăpânul lor: la caii aceia, rassa va fi jucând sau nu vre-un rol hotărâtor? Să fie caii aceia oare produsul vreunui amestec întâmplător și orb? Al unei promiscuități talmeș-balmeș? Și slugile grajdiului ar râde de noi dacă le-am spune că nu credem în influența rassei. Și ele știu că acei cai sunt de neam ales, produsele unei încrucișări bine calculate între cai de viță anumită, iar nu între cai dela cotige, nu între mârțoage.

Incrucișarea cailor în scop de a produce rasse superioare, e azi o întregă știință, o fiziologie *sui generis* obținută prin îndelungate și nenumărate experimente. Așa-i la cai, așa-i la oi, așa-i la câni, așa-i chiar și la plante: rassa originară pe de o parte, felul și condițiile de încrucișare pe de altă parte determină valoarea proge-

niturei și a varietăților de plante. Rasse slabe ce se amestecă cu rasse slabe se corcesc, se ticăloșesc, se pierd. Dar și rassele superioare o pătesc așa, îndată ce se încrucișază timp îndelungat cu rasse inferioare și mai ales cu rasse *toto genere* deosebite.

H. St. Chamberlain se miră că Virchov, deși vestit antropolog și etnograf odinioară, — n'avea nici o idee de importanța rasei, și-l critică aspru. El exclamă apoi: «Par'că nu ar fi toată istoria de față spre a ne arăta cât de strâns e legată personalitatea de rassă, ce mult atârnă personalitatea de anumite condiții ale sângelui ei... Ca și când prăsila științifică a animalelor și plantelor nu ne-ar prezenta un material imens de bogat și de serios, din care putem recunoaște atât condițiile cât și însemnătatea rasei. Se nasc oare rassele celebre de cai (și cu drept cuvânt astfel numite), caii de povară de Limousin, *traber*-ii (*troteur*-ii) americani, și caii de cursă din Irlanda, câinii de vânatoare de absolută destoinicie, prin întâmplare și promiscuitate?... Caii și mai ales câinii ne dau la fiecare prilej putința de a observa că calitățile spirituale și mai ales cele morale merg mână în mână cu cele fizice: un căne-corcitură e adesea prudent, dar niciodată nu e destoinic, moralicește e un stricat (*sittlich ist er ein Lump*¹⁾). Pe bastarzi îi caracterizează astfel: «ființe al căror trup face impresia că e compus din bucăți ce nu se potrivesc și a căror calitate spirituală corespunde celei trupești. Mai e de observat apoi că unirea dintre corcitură produce cu repeziciune amănunțită totală decădere a orișicărei calități eminente de rassă²⁾»).

Exact aceleași raporturi se constată în viața oamenilor și a popoarelor. Și e o curată aberațiune să susții că o națiune ar fi devenind cu atât mai de seamă cu cât se va amesteca cu mai multe neamuri, mai des și mai fără de alegere, cu cât se va împetrișta mai mult cu rasse oricât de deosebite de ea. Teoria această *par excellence* democratică e cea mai agreată de gazetarii și scriitorii mai ales semiți din Occident. Pentru ei toți oamenii având doi ochi, un singur nas în mijlocul obrazului și umblând în două picioare—sunt absolut la fel. Pentru ei, rassa e o prejudecată, *Rasse ist ein Vorurteil, un préjugé...* Așa scria *L'Aurore* de la Paris, așa scrie *L'Humanité* a d-lui Jaurès, democraticul *Berliner Tageblatt*, «liberala» *Neue Freie Presse* și sute și mii de alte organe de «lumină occidentală» pentru popoare occidentale. Cum nu erau să se molip-

1) H. St. Chamberlain, *Grundlagen*, (*Das Völkerchaos*) Ed. I. Vol. I. pag. 265.

2) Ibidem pag. 284.

sească o seamă de «sociologi» cari nu sunt occidentali decât prin gusturi moderne, prin lectura revistelor și a gazetelor?—

Eminescu al nostru văzuse, cu extraordinara lui putere de observație, ceea ce mulți Români învățați nu văzuseră și nu văd nici astăzi. El detesta anumite «*mutre viclene și false*» și spunea despre Român că caracterul său e *adevărul*, că nu are nici o cocoasă intelectuală sau morală. Și cum judeca Eminescu, așa judeca și poporul românesc. Nimeni din noi nu ține mai mult la «*neam de oameni*» decât poporul; și nimeni mai puțin decât democrații noștri radicali cari, firește, ei «reprezintă», voința poporului!.. Apoi tocmai aceasta constantă preocupare a Românului pentru semenii săi «*de neam*», adânc intrată în moravurile sale, a fost tăria lui prin veacuri!

* * *

Dar cam așa se discuta și se credea și în vechea Roma democratică cesaristă când «progresul» era la culme și corupția pe toate ulițele, la toate căminurile. Vechea rassă romană, cu calitățile ei familiare, cu virtuțile ei civile și militare se prăpădise în parte prin războaie externe și civile. În războaie nu cad tocmai ciurucurile unui neam, ci de regulă bărbații săi cei mai hotărâți, caracterele cele mai oțelite. Așa și în războaiele civile. Nu secătorele, nu fonții și gușații, nu oamenii cei lași să ducă să înfrunte moartea pentru o idee, pentru un ideal, ci adesea tocmai elementele mai bărbătești. Că adesea sunt seduse, că adesea ele nu servă decât de pedestal pentru mărirea unui mănunchiu de demagogi înșelători, începând de la Mariu din vechea Roma și până în zilele noastre, — e adevărat și destul de tragic. Pe vremea războiului civil dintre Mariu și Sulia, Roma și Italia erau deja pline de sclavi, mai toți de rassa africană și asiatică. «Democrația» pretoriană evoluează și înalță rând pe rând niște adevărați nebuni și adevărate canale la treapta de Cesari. Aceștia dau cetățenia romană — acel titlu de nobleță de sânge — tuturor acestor Africani și Asiați. Acestia vorbeau latinește, da; dar nu erau Romani. Erau nu numai de rase absolut deosebite, ci absolut inferioare. Amestecul lor cu ceea ce mai rămăsese din vechiul neam roman trebuia să ducă la o corcire totală, la producția acelor tipuri spălăcite, viclene, fără Dumnezeu și fără patrie, fără cap și fără adevărată cinste, corupte și corupătoare, simple stomachuri ambulante — cari prăpădesc Statul Roman.

De aci și până la 476 când Roma cade, nu mai e mult. Ea cade sub loviturile barbarilor. Cade pentrucă sămânța celor buni dispă-

ruse de mult, pentrucă de mult nu mai erau Romani în Italia, pentrucă devenise ea însăș un fel de *Cloaca Maxima Gentium*, pentrucă Roma putrezea de mult.

Dar cineva ar putea zice că de fapt nu există popoare etnicește curate. Exact. Numai că și aici trebuie să facem o esențială distincțiune. Ca și Elenii și Romanii vechi — pe vremea când mai existau Romani — așa și națiunile moderne au absorbit și absorb diferite elemente etnice. Constatarea ce se face în ziua de azi, și eu o cred întemeiată, este aceasta: pe cât e de primejdioasă corcirea sistematică a sângelui unui neam cu rasse absolut heterogene, pe atât e de periculos și un purism exagerat. Fiecare rassă are nevoie, din când în când, de o împospătare a sângelui său, de un fel de infusiune de sânge nou, în proporții potrivite. Un asemenea amestic discret cu o rassă apropiată e chiar o condiție de sănătate și prosperitate națională; e o altoire, o înobilire. Sunt popoare cari au avut norocul unor asemenea încuscări întăritoare. Sunt altele pe cari încuscări nepotrivite le-au prăpădit. În această categorie intră Romanii vechi, mai ales în perioada lor din urmă. Pentru urmașii lor, câți vor mai fi fost, a fost o întâmplare fericită că în mijlocul ruinei totale, în mijlocul descompunerii pe toată linia s'au ivit tocmai *acel* fel de barbari de care ne vorbește istoria.

* * *

Și cine erau acei barbari? Erau mai ales semințiile germanice cari atunci se ivesc mai cu hotărire în istoria lumii. Erau seminții inculte, dar pline de sănătate trupească, pline de vigoare morală și intelectuală, pline de o proprie și puternică individualitate, cu un lung și strălucit viitor înaintea lor. Tacit, care avusese prilejul să le cunoască mai de aproape în așezările lor mai statornicite, era izbit de marea lor asemănare între ele, de asemănarea tipurilor singuratece între sine așa că toți membrii semințiilor germanice i se păreau frați.

Toți acești Cimbri și Teutoni, Heruli, Rugi și Hermonduri, Ostrogoți și Visigoți, Longobarzi, Alemani și Burgunzi, Franci ripuari și Franci salieni ș. a., toți acești Germani cari se revarsă rând pe rând în împărăția romană, ce se găsea în plină descompunere morală, purtau în sine germenii unei noi civilizațiuni.

Aceste seminții, ele și numai ele, salvează ce mai era de salvat din splendida civilizație antică, eleno-romană. Ele știu să prețuească și să utilizeze aceste rămășițe de cultură, ele au și simțirea necesară pentru învățatura lui Cristos. Ele le desvoltă pe amândouă și creiază o

lume cu adevărat nouă. Tot ceea ce astăzi este civilizat, pe urma lor este. Tot ceea ce constituie o naționalitate de seamă, pe urma lor este. Tot ceea ce este azi rasă latină, s'a dezvoltat în parte pe urma lor, prin intervenția lor și de sigur contra intențiilor lor.

Căci nu numai Germania propriu zisă și celelalte țări germanice, ci și Franța și Italia sunt creațiuni politice de origine germanică. Ele există dela pacea dela Verdun, dela 843 încoace. Toate își datorează existența lor semințiilor germanice ale Francilor și dinastiilor lor de Merovingi și Carolingi. În deosebi istoria veche a Franței e mai toată germanică. Nu poți întoarce o foaie fără a da de un furnicar de Germani: de Chlodoweg (Ludwig) căruia Francezii-i zic Clovis și care e fiul lui Childerich, de Childebert, de Chlotar, Guntram, de Charibert și Sigibert, de Chilperich, de Brunhilde și Fredegunde (*Frédégonde!*), de Dagobert și Pippin, fiul lui Ansegiesel, de Carol Martell (poreclă adoptată), [fiul lui Pippin], de Carol cel Mare, *Karl der Grosse: Charlemagne* ș. a. ș. a.

Afară de Franci cari au dat națiunii franceze numele lor germanic, în compoziția sângelui francez mai intră semințiile germanice ale Burgunzilor, Normanzilor ș. a.

De sigur, fondul etnic al Francezilor de astăzi e galo-cheltic și romanic. Dar și Galo-Chelții erau o seminție germanică. Chestia e încă controversă; dar dacă acel Vercingetorix pe care ni-l înfățișează scrierile franceze e cel adevărat, el însuș e tip pur germanic. Dar oricum ar fi, două fapte sunt incontestabile 1) că Statul francez a fost întemeiat de seminții germanice 2) că Francezii ca națiune s'au dezvoltat și din numeroase elemente germanice.

Dar amestecul acesta între rase superioare și apropiate a fost o întâmplare fericită. Rezultatul a fost excelent.

Atât e de adevărat că un amestic etnic între neamuri *sufletește apropiate*, contribuie la producția unei naționalități superioare. Cu alte cuvinte, dacă amestecul unui neam cu altul, absolut străin de felul său de a fi, duce la corcirea sângelui și la o sigură decădere; amestecul între neamuri *sufletește înrudite* dă din contră, rezultate bune.

* * *

Aceiaș compoziția germanică se constată în Italia. Longobarzii, seminție germanică, întemeiază Lombardin și Piemontul; Ostrogoții lui Teodorih se așază spre Răsărit; Normanzii la Meazăzi. Mai toată istoria Italiei ei o fac.

Cesare Balbo, un istoric italian celebru, zice că în acele *regni nuovi romano-tesdeschi... fu un elemento romano ed uno tedesco*. Tot

el, vorbind de popoarele germanice, recunoaște de asemenea că de la ele pornește *l'origine indubitata di quelle assemblee, di que' parlamenti moderni, che tra varie vicende si serbarono, mutarono, si spensero, risuscitarono quasi da per tutto oramai*¹⁾.

S'apoi când citești istoria Italiei nu dai de *Autari* și *Agilulf* (o), de *Teodelinda* și de «*Arivaldo duca di Torino*» «e marito di *Gundeberga*»; nu citești cum «*Bertarido regno in Milano, e Godeberto in Pavia*»; cum «*Grimoaldo (Grimwald) lascio il regno a Garibaldo* (la 671! Pare veche vița lui Garibaldi!..) figliuolo di *Cuniberto*. Și după el vine *Liutberto* care este alungat de *Ragimberto* duca di Torino, după care urmează *Ariberto* și *Liutprando* și așa înaintea până la *Rienzi* de la Roma și în tot evul mediu și în mai toată istoria și literatura Italiei, gândiți-vă numai la caracterele și numele din Ariosto și Tasso! — De fapt nu faci un pas fără a întâlni pe un *Roberto Guiscardo*, pe vreun *Roderigo* și *Federigo* și *Corrado* (Konrad), pe *Uggolino* și *Manfredo*, pe *Orlando* (Roland) și *Guiciardo* și *Guicciardini* (germ. vech. *Wiko-hardi-Wichard-Wichert*) și *Lionardo* (Lenhardt) *Aldigher* (i), *Sinibaldi*, *Uberti*, *Lamberti*, *Manzoni* (Mantz) și cum îi mai chiamă.

S'apoi să ne mirăm noi că în istoria noastră națională e câte un *Bogdan* și câte un *Vladislav*, că e voroia de *Vodă*, de *vistiernici* de *Kneziat*e și de *Kneji* și de alte name și instituții de origină slavă?

Și când te gândești că pe tema elementelor slave în istoria și în limba noastră, Ungurii și aliații lor căutau să ne conteste romanitatea originii! Apoi atunci Francezii și Italienii ar trebui proclamați, cu mai mult temei, națiuni de origină germanică. Ah, limba națională? Avem mai multe elemente străine în limbă decât Francezii și Italienii? Așa este. Dar asta nu dovedește absolut nimic contra originii latine a poporului român. Englezii au fost și sunt o naționalitate germanică. Normanzii lui William Cuceritorul au fost tot așa o rasă germanică ca și Englezii. Ei mai ales au introdus în limba engleză elemente franțuzești. Și poți ceti oare măcar o pagină de englezește fără să constați că cel puțin jumătate din materialul lexic e de origină străină, mai ales franțuzească? Și trecutu-i-a cuiva prin minte să conteste origina și toată ființa germanică a poporului englez? Cuvinte singulare franțuzești sunt multe, dar gramatica limbei e mai toată pur germanică. Ceeace însemnează că gramatica și-a aservit, și-a asimilat perfect cuvintele străine; acestea nu au putut nimici

¹⁾ *Cesare Balbo, Della Storia d'Italia dalle Origini fino ai nostri tempi Sommario*, Ed. XII. vol. I. pag. 61.

gramatica. Cuvintele unei limbi sunt trupul ei, gramatica constituie sufletul ei, caracterul ei. Exact acelaș raport se constată și la noi, cu deosebire numai că noi nu întrebuițăm un număr atât de mare de cuvinte străine ca Englezii.

Eu cred că ceea ce se întâmplă cu limba unui popor, se întâmplă și cu elementele etnice străine din sânul său. Chestia e totdeauna de coeficientul puterii de asimilare etnică a poporului. Elementele germanice au fost cu desăvârșire contopite în fondul romanic (poate galo-roman) al Francezilor. De aceea, cu toată influența aceasta germanică netăgăduită, caracterul francez e altul decât cel german, englez, danez ș. a.

Nu tocmai așa a fost în Italia. Nu doar pentru că deosebirea între elementul romanic și germanic din Italia ar fi fost cu mult mai mare. Ci pentru alte motive. De aceea va trebui să ne oprim un moment la Italia, care ține un loc atât de însemnat în cultura modernă și care tocmai din punctul de vedere al rasei presintă un deosebit interes și o — învățătură.

AUREL C. POPOVICI.

SONET

Unor prieteni

Sunt printre voi cu inimă curată :
Amarul vostru ca și-al vostru bine
Răsună deopotrivă și în mine :
Simțirea mea de-a voastră e legată.

Târziu visarea multor nopți senine
Mi-o văd și eu a avea 'nfripată,
Și 'n loc să-mi fiți cu fața luminată
Voi mi-aruncați priviri de ură pline.

De nu vedeți în mine-un frate drept
Și de vă pare că-mi prefac cuvântul,
Un singur dar din parte-vă aștept :

Când cheam' așa frumos al firii glas,
Ajungă-vă, prieteni dragi, pământul,
Nu-mi tulburați colțșorul meu retras !

C. TEODORESCU.

O călătorie pe „rotile“ la frații înstrăinați

(Urmare)

La 3.15 pornii de aici. Drumul devenea excelent. Apucându-mă în cursul călătoriei o durere de cap îngrozitoare, încercasem de vre-o câteva ori, a face între 3—7 o bae în Sava, care e pe aci lată, cât Dunărea la Severin; dar malurile fiind glodoase, nu putui să mă răcoresc. De la o vreme, prinsei a osteni. Reținându-mă de mai multe ori, a bea apă, spre a nu descălica, de la o vreme mă răzbiră setea și osteneala; astfel că, trecând pe lângă o casă, unde gospodina tocmai așezase o căldare cu apă pe o laviță lângă drum, mă scoborii și băui nu mai puțin de cinci cupe. Calea, în cea mai mare parte bună, accidentată, devenea din ce în ce mai interesantă; cotea prin sate resfirate în case singuratice, cu livezi întinse, sau prin păduri. Unde ajungeam vre-o culme, fața lucioasă a Savei saluta din depărtare pe dreapta; iar în preajmă — o dungă fumurie în zare, pe măsură, ce înaintam, se prefăcea în muche de deal, se desfăcea în colnice, se împodobeau cu sihle și păduri, la capătul cărora trebuia să dau de Șabaț ținta călătoriei mele de astăzi. Inserase la 7^{1/2}, când ajunsesem în acest port, însemnat prin negoțul său de produse agricole. Ciclotometrul arăta, că făcusem în acea zi 90 de kilometri. Când eșii după cină să mă preumblu pe jos nițel, nimerii la o berărie, unde o capelă de Ovreice din București delecta lumea «aleasă» cu opere clasice și cântece românești, destul de bine executate pentru un public necunosător de asemenea bucăți *ecdotice*.

Cercetând despre *Caravlași*, aflai, că ei nu locuiesc chiar în Șabați ci vre-o 12 kilometri în susul Savei, la *Drenovac*.

Așa dar, a doua zi, *Joi 14 August*, mă abătui din calea mea spre acest sat, plin de curiozitate pentru cele ce voiu fi având de văzut și de însemnat. Ajungând acolo, mă oprii la cafeneaua satului, ce se afla tocmai în dreptul locuințelor *Caravlașilor*, cari locuiesc, ca pretutindene, câte un «cot» în satele sârbești.

Pe *Caravlași* îi cunoști numai decât după culoarea feței, care e mult mai întunecată decât a *Sârbilor*. Cu toată dorința mea, de a întâlni în ei *Români* curați, și nu numai o populațiune, ce vorbește limba românească, să mărturisim, că acești *Caravlași* au mai mult înfățișare de *Țigani* corciți decât de *Români*. Ei seamănă însă ce-i drept, mai mult cu *Țiganii* noștri lăutari, de pe la orașe decât cu *Țiganii* de lae; cu toate că pe alocurea, ca la *Loznica*, la frontiera *Bosniei*, am întâlnit trei *Țigance* leite, după chip și asemănare, vorbind

românește; limbă, ce ei o consideră ca a lor. Copiii cresc cu această limbă, și ei o vorbesc între dânșii din obicinuință și pentru a nu fi înțeleși de Sârbi, pe cari îi consideră de proști, din cauză, că nu cunosc de cât limba lor.

Aparițiunea mea între ei cu velocipedul și vorbind românește a stârnit pe la toate casele lor o revoluțiune întregă. Toți mă întrebau cu vioiciune; toți doreau să mă «cinstească» pe la casele lor.

Întrebându-i asupra așezămintelor lor, ei mi-au răspuns, că se găsesc aci de vre-o 20 de ani, venind de pe la Banopolia lângă Drina, unde au mai rămas patru familii.

Din confruntarea diferitelor știri am aflat, că se mai află Caravlași, pe Sava în sus, la Mitrovița, Salaș, Zastovița și Ramnea, apoi la Rușevaț. «La Tabanovici sunt mulți». Asemenea la Lipolist, la Novoselo lângă Drina și la Duvaniște.

La Petcovița «mulți», la Cișcleșina și la Bielarieca, La Obrenovaț, unde prânzisem eri, «mulți», apoi la Proova, lângă Sava, pe râul Ub și aiurea!

Dintre aceștia am vizitat a doua zi pe cei dela Duvaniște, fiind în cale; iar la Lipolist m'am abătut, fiind în apropiere.

Portul Caravlașilor, pe cari i-am văzut, este «european», atât al bărbaților, cât și al femeilor. Dintre acestea însă, unele poartă un fel de maramă. Cosițele le poartă pe spate, pe când Sârboaițele le leagă la cap.

Întrebând, dacă n'au cumva *danțuri* deosebite de ale Sârbilor, mi s'a spus, că *da* și mi-au numit: «Vlașco cuconește», «Pârcoso» și «Hora».

Dăm aci și cuvintele unui cântec, ce mi-l cântară, și care, ca melodie, mi se păru cât se poate de românesc:

«Câte steale pângă lună,
Ie ca'n stat la vreamă bună
Vai de mine, mama mea!
Numai una nu-i ca lumea.
Aia steaua mândrei meale.
Vai de mine, mama mea!
Care omu ăl frumos,
Când azunge, tornă'n coș,
Care omu ăl urātu,
Nici la moară n'are rându.»

Apoi un alt cântec, din care am reținut:

«Mândra mea din *Timișoara*
Cu papuci, cu ghiociei...»

Fusei pe la două, trei case, neputând scăpa de rugămintile lor stăruitoare, «de a le face cinstea», fiind prinit pretutindenea cu apă rece și zahăr, urmat de cafea turcească.

Ce îndemn frumos pentru un filolog sau folklorist, de a studia această interesantă populațiune de Caravlahi, după două zile de călătorie cu vaporul dela Turnu-Severin, prin minunatele strămtori ale Dunării între Serbia și Banat.

Intorcându-mă după vre-o trei oare de la Drenovaț, fiind o zi frumoasă și călduroasă, iar Sava «făcându-mi cu ochiul» dela Beograd încoace, fără să mă fi putut pogori până acuma în undele ei — în apropiere de Șabaț, la un loc potrivit, mă detei pradă plăcerii *unice*, pentru cine știe s'o prețuiască, a scăldatului și înotatului.

Sava curgând foarte lin, te poți avânta departe în larg, fără teamă, ca valurile ei să te răpească la vale așa lesne.

Ajungând la Șabaț, observai pe la patru, în momentul plecării spre Loznița, că lipsesc vre-o patru spițe. După înlocuirea lor fu însă cu neputință de a umfla «camera» cu toate străduințele mele și ale mecanicului. După ce ne-am chinnit până'n seară, abia a doua zi observai, că ventilul dela cameră, sistemul «Michelin», era strâmb; ceea ce pricinui se răsuflarea aerului din tub.

Din această cauză făcui în această zi numai 24 de kilometri.

A 15-a zi de călătorie pornii la 7 jum. din Șabaț. Treceam a una prin mânăosa Maciva, colțul de țară dintre Sava și Drina, unde se găesc cele mai multe țezăminte de Caravlahi. Una din aceste localități este și *Duvaniste*, ce-mi stătea tocmai în cale. Aci Caravlahii locuesc în 35 de familii.

Bărbații cutrieră Serbia și țările sârbești ca lăutari, pe când muierile lor văd de copii și de munca câmpului. Aci mi s'a spus că ei se încuscresc și cu Sârbii. Danțurile lor sunt: «Hora», «Prolonca», «Peste picior», «Negotina», «Duvanisco kolo», «Snininașco kolo», «Novoselsco kolo» și «Lipolisca cuconița».

Și aci fui prinit cu multă dragoste. Auzindu-mă vorbind românește, toți făcură roată împrejurul meu. Unele femei mai naive mă tot întrebau, de unde știu eu limba *lor*? Grăbindu-mă să plec, mi-am luat rămas bun dela ei, urmat de strigătul: «*Să ai bună cale!*»

De aci m'am abătut vre-o câțiva kilometri spre sud-vest la satul *Lipolist*, unde asemenea o parte din sat este locuit de Caravlahi, și unde se făcea tocmai în acea zi «rugă», adică hram. Mă bucurasem să pot vedea aci, ca la hram, ceva viață de sărbătoare a acestei populațiuni, ce vorbea aceiași limbă cu noi, trăind într'un colț așa de îndepărtat al Serbiei.

În dreptul unei biserici arătoase era un loc deschis, unde se făcuse toate pregătirile pentru petrecerea poporană: mese și lavițe sub scutul unei pânzării, erau quartierul general a unui cârciumar, ce-și răsucia mustața stufoasă în așteptarea unui «dever» frumușel; lăutari, ce-și încordau diblele, copiii, ce jucau mingea, până să le dispute locul tineretului dănțuitor; căruțe deshămate, sub coviltirul cărora se odihneau de cale oaspeții satului, și alte de asemenea. Din nefericire, nu putui earăși perde o zi, pân' să văd abia după prânz, când se va mai fi răcorit, farmecul priveliștei jocurilor naționale, de care așa de greu îmi vine să mă despart, tot privindu-le.

După un prânz frugal la cafeneaua satului din apropiere, mă îndreptai în spre partea, unde locuiau Caravlahii. Ajungând acolo, mă surprinse vorba unor copilandri, cari strigau:

«Uite *bicicleta*, mă!» Nu mă puteam dumeri, dacă acest cuvânt îl aveau și Sârbii, și mă miram, cum de a pătruns atunci acest neologism până la ei.

Aci earăși mirare și bucurie; și fiindcă era sărbătoarea Sântei Marii, chef și ospăț. După ce le-am satisfăcut curiozitatea și le-am spus planul drumului, nu se mai săturau întrebându-mă: cum se cheamă cutare lucru la noi, dacă s'au făcut bucate, dacă se vorbește sârbește la noi, în ce limbă vorbesc autoritățile și multe altele.

M'am executat cu multă poftă, văzând bucuria și spontaneitatea lor. Am trebuit să le cânt cântece de pe la noi, după cum m'au hărăzit și ei cu cântece românești de-ale lor. În fine, deși cu mult regret de a nu fi putut culege mai mult de la ei, am pornit la drum, urmat de toată «jeuneuse dorée» a satului, ce se întrecea a fugi, care mai de care, în strigăte de «cale bun», «să umbli sănătos» și altele în urma mea, stârnind o prăfărie mare și alarmând tot satul.

Ajungând la calea principală, întâlnii în drum sub un nuc crăcos un sârb, care delecta lumea de prinprejur cu un must foarte gustos de mere, și care, spre marea mea mirare, învățase puțină românească, trăind într'un sat cu Caravlașii.

Spre seară am ajuns la târgușorul *Laznița*, unde era bălcu.

Dela Duvaniste până aici, calea earăși devenise nepracticabilă din cauza noeanului de năsip, în care se cufundau roțile mele. Mult alai la un asemenea târg. Șiruri nesfârșite de căruțe, ce stârneau o mare colbărie și prefăceau văzduhul într'o mare «colbărie» vestiau cu 20 de kilometri înainte, că acolo la obârșie trebuie să se fi adunat multă «strânsură». Fiind Sântă-Maria, ce se serbează de Sârbi cu deosebită pompă, în dreptul tuturor locuințelor din drum erau așezate, în afară de ograda casei, mese, încărcate cu șipuri, cupe și băuturi; iar alătura în

șanțul șoselei se rostogolea înfipt în țeapă pretutindeni câte un miel' «tinerel, rotund și gras», ce umplea aerul de o miroasună destul de seducătoare, pentru orice trecător. De toți invitat, regretasem a fi mâncat cu temeiul la Lipolist; astfel că spre a nu fi silit cam «cu nepusă masă» a fi totuși pus la masă: treceam încetșor pe la asemenea ospete, spre a mă opinti apoi de odată într'un «sport»¹⁾ viu, într'o fugă sprintenioară, urmat de chiote fluerături și alte manifestări a unor sentimente amestecate.

Intrând în vatra târgului, aproape de apusul soarelui, se putea întrevedea, ce trebuie să fi fost pe acolo în faptul zilei. Zgomot, pulbere în aer; mulțime de care, oameni, animale ocupând toată șoseaua și bătătura bălciului; miros de carne friptă, sunete de sticle și acorduri de vioare, dinspre ospătăriile improvizate; copiii rătăcitori, copile și baloane «plângătoare»: mânzi nechezând după epe; scrâncioabe legănând părechi îndrăgostite în slava cerului, — și un biet velocipedist, trudit, flămâzuit, însetat și totuși îmbrățișând, cu nespusă desfătare a ochilor și a minței, această priveliște interesantă, această amestecătură rară de diferite porturi, tipuri și scene, străine și chiar stranii, din care apoi are plăcerea, de a trăi o viață de amintiri.

(Va urma.)

I. GUERGHEL.

SONET

Așa de dulci sunt florile divine
Ce cresc și 'n pragul vieților amare,
C'adese crezi pierdut'a ta 'ndrumare
Prin cine știe ce greșeli și vine.

Cu jale 'ntrebi: în care parte vine
Frumosul drum al vieții, drumul mare?
Și te 'nfiori când treci, în dezarmare,
Pustiuri negre, cuiburi de jivine.

Vai! să te 'ntorci — zădarnic, nu se poate!
Lumina scade. Cerul nu se vede.
Vei mai zări 'nainte pașii mâne?

În întuneric sufletu-ți rămâne.
Nu plânge! Va mai fi lumină, poate —
Oh! crede că va fi lumină, crede...

VICTOR VRÂNCEANU.

¹⁾ Incordare subită, termen sportic.

POVESTEA SOARELUI

A fost odată ca nici odată... că de n'ar fi fost, nu s'ar fi povestit... pe vremea când se potcovea puricile cu nouă oacă de fier și nouă de oțel la un picior și tot i se părea ușor, de săreă în înălțimea cerului pe nouri... pe când se prindea musca de ureche și se plesnea cu capul de perete, mai mincinos cine n'o crede....

Au tost odată într'un sat o pereche de oameni, cărora dintr'o spuză de copii, ce li-i dăruise D zeu, nu le lăsase în viață decât o singură picătură de fată. Da o probă de fată frumoasă, de să-ți bei și căciula după dânsa, nu altceva... Părinții ei se uitau la dânsa ca la mare lucru și îngrijeau de ea ca de luminile ochilor... ce vrei? Eră o singură fată la părinți! O dat D-zeu și fata s'o făcut mărișoară și s'ajungă cumu-i bună de dat la casa ei. Și unde să nu înceapă a curge pețitori din toată părțile, căci fata eră mândră de tot, ș'apoi era nădejde și de zestre bună, ca una ce era singură la niște părinți chiaburi¹⁾. A cui eră să fie toată pojijia²⁾ adunată cu sudoare de ei, dacă nu a fetei?!... Și cum vă spusieu, pețitorii dădeau năvală, care mai de care să le ceară fata—unii venind ei singuri, alții prin staroști de tot felul—de se lehemetiseră³⁾ bieții oameni și le eră acum silă de ei, că nu și mai puteau câtă de treabă, ori să se mai poată odihni din pricina lor.

Și-au mai venit feciori mândri și isteți de răzăși cu stare, negustori cuprinși, feciori de preoți cu capul plin de învățături și câți alții încă, dar nici c'a fost chip să se poată face treabă cu vre-unul: ba unii nu erau pe placul fetii, ba cu unii nu se puteau împăcă din partea zestrei, ba cei mai mulți nici nu puteau păcăli pe fată, că eră sprintară și ajunsă de cap, nevoe mare!... Și ce mai încolo, încoace?... Când să nu se facă treabă, se găsec ele fel de fel de *cârcioburi*.

De la o vreme, eșindu-i însă buhul ce de popă tuns cu mofturile ei, nu și-au mai dat ghiez nici pețitorii, ci au rărit-o, până când nici c'a mai venit vreunul să mai zică *ham*.... fată-i asta' sau ce naibă-i?... Văzând și părinții că pețitorii au contenit-o și nu-i mai întrebă nimeni, o cam băgară pe mânecă, de frică, ca nu cumva vreun dușman, prin nis-caiva vrăji, *să-i fi legat cununia* și să le rămână fata așa: ia un *ciuf*!...

Intr'o seară,—după ce ospătară ei cu toți,—fata se duse să se culce după cuptiorul din cămară; iar bărbatul se mai puse la cislă cu nevasta... iar din una în alta, venind vorba iar de măritișul fetei, după mai multe chibzueli, se înțeleseră că de-acu s'o mărite după oricine s'ar întâmpla să vie s'o ceară ceară întâiu; da fie el ce-ar fi... țigan, arman,... fie,

1) Bogați

2) Avuție

3) Saturaseră

orice liftă cât de spurcată. Și cu hotărîrea asta se culcară și adormiră numai decît.

Pe la miezul nopții, pe când ei dormeau butuc, numai că auziră: *bâc! bâc!* în ușă; iar câinii lătrau de gândeai că pun pe cineva la pământ.

— Cine-i? întrebă omul, trezindu-se din somn.

— Eu sunt — răspuse un glas de afară, — un pețitor. Da adevărată-i vorba pe care ați vorbit-o asară?

— Da, adevărat, îi răspuse bărbatul.

— Dacă-i adevărată, mai făcu glasul, atunci scoateți fata afară și s'o dați după mine.

Așa se sculară oamenii, aprinseră opaițul, treziră fata, și bărbatul eși să poftască pe pețitor în casă, bucurându-se că D-zeu tot nu face pe cheful dușmanilor. Dar și-ai găsit să poată vedea pe cineva afară, că era întuneric beznă! Ci numai glasul cel străin al pețitorului, ce părea că vine din văzduh, îl auzi grăindu-i, că n'are vreme să intre prin casă și că dacă țin la vorba pe care au vorbit-o de cu sară pentru fată, să i-o scoată afară, că lui nu-i trebuie nici o *buleandră*¹⁾ din casă, ci numai fata cu ce-o fi pe ea.

— Bire, creștinul lui D-zeu, dar vină înlăuntru... măcar să te vedem, ce nație de om îi fi... Cum să-ți dăm fata așa, parc'ar fi culeasă de pe drumuri!...—mai zise omul.

— Ce-oiu fi, ce n'oiu fi, așa dacă vreți să dați fata după mine, că eu înlăuntru nu intru, măcar să știu că m'oiu întoarce cum am venit.

Văzând bieții oameni că cu pețitorul n'o pot scoate la capăt, ne voind să intre în casă nici în ruptul capului, bociră ce mai bociră fata și o scoaseră de o dădură străinului.

Cât ai scăpăra din amnar, fata și pieri dinaintea ochilor părinților, de par'că o înghițise pământul.

Se mai uitară ei, ba de pe colțul prispei, ba se mai dădură la poartă, ba mai detera fuga pe la pirlazul din fundul grădinei, că doar... doar... i-or vedea încotro apucă, dar nici c'a fost chip să-i mai zărească!...

Pieriseră în noapte ca cum pier nălucile. Sfârșiți de scârbă, bieții oameni își luară nădejdea, de a-i mai putea să-i zărească și intrară în casă să se culce, că mai era mult până la ziuă. Dar... pace să mai poată ațipi... toată noaptea *ceorovăiră* și-și făcură fel de fel de imputări: «măi, da cum fuserăm noi?... să ne dăm fata așa cu ochii n'chiși, c'au venit fel de fel de lume și tot pețitori — unu' și unu' — feciori de oameni cum se cade... și noi n'am dat'o, și acu o dădurăm noi așa, de par'că ne-a fost silă de dânsa! Măi, da cum ne prostiră pe noi, cine știe ce *npușcă în lună*, venit din toată lumea, cine știe, de pe unde nu s'o fi putut cârpi!... D'apoi, că teferi n'am fost noi, trebuie să fi fost noi buimăciți cu v'o vrajă, c'altfel bunii sănătoși nu ne-am fi dat noi fetișoara dela ușe.

¹⁾ Lucru din casă

Și toată noaptea bodogăniră bieții oameni, căutând de mângâiere. La urmă sfârșiră și ei! că poate așa i-o fost ursita!...

* * *

Să lăsăm acum pe părinți, să-și ostoiască durerea, cum vor ști și se vor pricepe ei mai bine, și să ne întorcem să vedem, ce s'a făcut cu fata.

— Cine vă veți fi închipuind d-voastră, că eră pețitorul, care-o luase? Strigoiu?... Nu eră strigoiu... Smeu?... Nu eră nici smeu...

Poate vr'un Făt-frumos?... Nici atât... Nu era niciunul din cei, ce vi-i închipuiți d-voastră.

Pețitorul nu era alt cineva, decât cel, ce cu razele lui luminează, încălzește și face să rodească pământul... Chiar sfântul Soare, care'n noaptea, când a luat fata se prefăcuse în chip de om.

Așa luând el fata, prin puterea lui, se înălță ca un abur prin văzduh, până în înaltul cerului, unde-și avea el palatul.

Da fata să vadă, ori să mai simță ceva... pace bună!...

De cum Soarele a pus mâna pe dânsa, i-a venit așa ca o slăbiciune... ca o sfârșală... de adormi în brațele lui și nu se trezi, decât a doua zi.

Când se trezi ea dimineața, să nu-și creadă ochilor, ce vedea înaintea-i!

Palatul Soarelui era făcut din cristalul cel mai curat. Pe dinlăuntru pereții erau îmbrăcați numai în oglinzi... așa că ori-încotro se întorcea, fata își vedea chipul întreg, înbrăcat în haine țesute din pânză de lumină, hăt încolo până departe!.. Scaunele, mesele, paturile, străluceau de focul aurului din care erau facute. În grădina, ce împrejmua palatul, peste tot locul erau răspândite flori de lumină, printre cari se fugăreau — în joc nebunatec — stelele și cu luceferii sburdalnici.

Umblă fata prin toate odăile palatului — ca o stăpână, ce era — și în care cum intra dădea de alte minunății, cari de cari mai *dihai* unele ca altele.

Dar să găsească ea în palat, ori prin împrejurimile lui fință omească?... nici țipenie!..

Venindu-i timpul de mâncare, se gândi să caute ceva, ca să-și gătească. Ce să-i vază ochii atunci? Numai cât s'a gândit și i s'a și întins o masă mândră numai în aur și pietre scumpe, cu niște mâncări, de cari doar numai ingerii de-or fi mâncat.

Și tot așa din *măgan*¹⁾, i se făcea, tot ce dorea ea.

Să-i fie ei urât, ori să mai dorească ea de părinți?... Doamne ferește!.. Toată ziua se juca cu luceferii și stelele, ce sburau ca fluturii pe sub copacii strălucitori, ca niște stele cu coadă.

Ce mai încolo, încoace, fata huzurea de bine! Să fi trăit ea zece vieți și s'o fi luat cel mai mare împărat de pe pământ, n'o slujea norocul așa

¹⁾ Dela sine. din văzduh, etc.

de bine, ca cu bărbatul pe care-l avea, cu toate că nu-l știa cine-i și nu-l putea vedea niciodată, căci Soarele pleca de mâncate de acasă și nu se întorcea dela slujba lui, decât sara pe întuneric. Ș'atunci fiind os-tenit se și culca, iar fata îl simțea uumai lângă ea.

Dar ce-i pasă ei, că nu știa, cine-i bărbat'so !... Trăia ea bine?... Avea tot ce-i poftea inima?.. Ce-i mai trebuia încolo?... De-ajuns că-i vedea. puterea cea mare...

Și în chipul acesta i se scurse viața trei ani de zile, fără măcar să-și mai aducă aminte de al-de tat'so. Soarele îi era ei acum și mamă și tată.

* * *

Așa după trei ani de zile, numai ce-o păli un dor de părinți... dă, vorba Românului «Sângele apă, nu se face» și se gândi ea, că mare bucurie ar avea să-i poată vedea.

Dă!... Avea și ea inimă tot de carne... nu de altă ceva. Și dacă până acum nu-și putuse aduce aminte de părinți, tot Soarele era la mijloc, căci cu minunățiile din palatul lui, el îi ținea mintea fetii strânsă grămadă și gândurile-i numai aveau, când să-i mai alerge pe câmpul aducerilor aminte și să pribegească pe cărările dorului!...

Și cum vă spusei, pâlind'o dor de al-de tat'so și mă-sa, numai decât se trezi luată de un nour și purtată pe aripile lui, începu a pluti prin văzduh așa de lin, că genele fetei se lipiră: iar când se deșteaptă, se văzu drept dinnaintea casei părinților săi.

Bucuria lor — când au văzut'o în carne și oase — nu le-a fost proastă. Au plâns'o bieții bătrâni — căci jalea și durerea de pierderea ei, cum credeau — le încovoiasse spatele și le ninsese părul capului!...

În mijlocul bucuriei, fata le povesti și traiul ei cu bărbatul său, laudând și mulțumind lui Dumnezeu pentru bunătățile și viața tihnită pe care o duce; iar bătrânii o ascultau cu lacrămile în ochi și învâluind'o în dragoste părintească, inima le creștea de norocul fetei.

— D'apoi bine, mamă, de ce n'a venit și ginerele să-l vedem și noi?... A fi frumos, deștept și învățat — zise mama ei.

— Ei, mamă, nu l'am putut vedea nici eu până acum, căci nici mie nu mi s'o arătat. Dimineața pleacă de mâncate — el știe unde — iar sara vine când amurgește de tot și nu-i chip să-l văd, că noaptea n'aprinde nimic, nici opaiț, nici lumânare, că 'n palatul lui nu se găsesc și tot ce gândesc mi se face din *măgan*, afară de lumină noaptea.

Dar, ce-mi pasă mie, că nu-l văd!!... Destul că traiul meu nu-l poate duce oricine.

Bătrânii s'au mulțumit cu răspunsul fetei și n'au mai stărunit s'o mai întrebe de bărbat'so mai mult.

Au petrecut ei cu toții, cu neamurile, cari nu se mai săturau și nu-și mai puteau lua ochii dela scumpeturile și aurăriile de pe dânsa — ca de pe cea mai dihai împărăteasă — trei zile încheete; iar la a treia zi fata se gândi la gospodăria ei și-i veni un așa dor de parc'o frigea la inimă

și numai decât — ca cât te-ai șterge la ochi — veni nourul și o ridică — ca pe un fulg — de-o duse la palaturile ei.

După ce plecă fata, părinții ei se chitiră și se suciră fel și chip... că ce să fie oare cu bărbatul fiică-sa de are atâta putere și nu s'arată de fel să-l vadă măcar ea.

Deci începu baba a povesti pricina ginerelui și a întreba, pe care cum îi eșea în cale, că cum ar putea fata să-l poată videa. A colindat sate peste sate pe la cele vrăjitoare și n'a rămas vraciu neîntrebat...

Îi intrase babii gândul ista 'n cap și nici somnul n'o prindea, de par'că făcea a rău...

La urmă a găsit o sgriptoroaică, care știa și toaca 'n cer, o învăță ce să facă, ca fiică-sa să poată să-și vadă bărbatul.

La vre-o 3 ani, iar îi veni fetei dor de părinți și cași întâia oară se trezi la casa părinților.

Iarăși bucurie, chef, veselie și voie bună...

Când mai plecară din neamuri, mă-sa o întrebă:

— D'apoi, dragul mamii, de bine văd c'o duci bine... te cunoști de pe față... dar de văzut tot nu l'ai văzut nici acum, pe bărbatu-to?...

— Ei!... mamă hăi!... Da mai lasă și matale vorba asta cu văzutul... Ce-i adică, că l'oiu vedea ori nu?... De-ajuns că trăesc eu bine — făcu fata trecându-i, par'că un fior prin inimă la vorba mă-sii.

— Dă!... Așa-i dragul mamei, dar cine știe poate, că nu ți s'a arăta toată viața; și să-ți duci jalea și 'n mormânt, că ai trăit o viață întreagă fără să știi cu cine.

Mai bine *iote* ce să faci. Să iei o cofă și când a începe să amurgescă, să pui o lumânare aprinsă într'insa, s'a astupi și s'o pui sub pat; iar când o veni bărbatu-to sara și după ce el s'o culca și o adormi bine, tu să te scoli de lângă dânsul să scoți lumânarea și să te uiți la el, căci nu va simți nimic fiind trudit, cum spui că vine.

A trecut cele trei zile ș'a treia zi a plecat iar fata pe aripele nourului la gospodăria ei.

Ajungând acasă, fata nu ținu în samă — deocădată — vorba mă-sii.

Mai pe urmă o mușcă și pe dânsa șarpele de inimă și neconținut îi umbla prin cap vorbele mă-sii și ceva o sucălea par'că, să facă cum o învățase ea. Se și ținea să n'o dovedească dorința vrăjmașă, de a-l vedea, dar... nu fu chip!...

Așa într'o bună zi, nemaiputând răbda taina necunoscutului se hotări să facă, cum o învățase mă-sa. Căută ea prin toate părțile să găsească vre-o lumânărică, cât de mititică, dar degeaba...

(Va urma).

T. POPOVICI.

REVISTA GENERALA

În «*România militară*», numărul pe Ianuar 1909, d-l Locotenent-Colonel Anastasiade urmează cu seria de articole privitoare la *studiul terenului* din punct de vedere tactic. Mai departe, revista coprinde opt pagini asupra «Instrucției și educațiunei ostășești în Elveția», traducere datorită locot. Mehedinți. Apoi, căpitanul Ionescu Paul tipărește începutul cercetărilor sale comparative privitoare la întocmirea artileriei germane și franceze. Însemnat, mai cu seamă din pricina marel încordări politice dintre țările vecine cu noi, este articolul maiorului Ghinescu în legătură cu eventualitatea unui războiu între Bulgaria și Serbia. D. interes curat militar sunt cu deosebire deslegările și discuțiunile de teme tactice, pe care le publică la sfârșitul revistei, colonelul Gărdescu. O informație bogată și plină de amănunțimi (despre armamentul oștirea japoneze; pierderile în războiul Ruso-Japonez), încheie numărul acestei vechi și folositoare publicații periodice.

*

«*Revista economică și culturală*» deschide numărul său pe luna Februar cu câteva pagini ale d-lui C. Nădejde, care sprijină restrângerea învățământului religios precum și înlocuirea lui în cea mai largă măsură cu noțiuni de științe naturale sau agricole. *Și lumii noastre dăscălești, biserica și educația religioasă au început să-i pară vechituri bune de aruncat la groapa de gunoi?*

*

«*Noua revistă română*», dela 1 Mart 1909, consacră prima pagină ședinței în care a fost chemat de curând, la 21 Februarie, marele colegiu al Universității noastre, *în vederea sporirii salariilor*. Mai departe, sub titlul: «Eresia și desordinea în munca românească», d-l N. Em. Teohari cercetează obârșia ticăloaselor neajunsuri sociale și economice, de care pătimizește neamul nostru în clipa de față, și încheie cerând *o cât mai largă împărțășanie a sufletelor din lumina învățăturii și a dreptății*. În afară de acestea, revista mai cuprinde o pagină limpede și spirituală a d-lui C. Rădulescu-Motru, intitulată: «*Avem noi adevărați intelectuali?*»

*

Harnica publicație a domnilor Țițeica și Longinescu, revista *Natura*, își face cu sfințenie datoria față de lumea cetitorilor săi dornici de cultură științifică. Numărul din Mart 1909 e tot așa de bine scris, tot așa de variat, în ce privește alegerea subiectelor, cu și cele ce mai nainte. D. inginer Petculescu dă un articol interesant despre «stărpirea prafului și noroiului de pe șosele». Urmează încheerea frumosului studiu al căp. Grigoratu asupra baloanelor dirijabile. Apoi câteva cuprinzătoare pagini de poezie științifică datorite d-lui I. Corbu. După acestea, însemnările istorice ale d-lui Șerbescu asupra Torpilei. Numărul se închee cu o traducere a domnișoarei Ciorogariu (legătura schimbărilor vremii cu starea sufletului și trupului omenesc).

*

Războiul și viața economică.

În «*Revue politique et littéraire*» dela 13 Mart 1909, Paul Louis dovedește cu pilde numeroase din istoria celor mai proaspete fapte contemporane că marile ciocniri dintre neamuri, luptele crâncene cu arma pe câmpul de războiu, se datorează dela o vreme încoace, nu atât năzuințelor ambițioase ale unui singur om, trufiei dinastice sau îndemnurilor sentimentale, ci mai cu seamă *neiertătoarei nevoi de a găsi piețe pentru vânzarea mărfurilor eșite din fabrici.*

Cu viața de muncă și îmbogățire a statelor ce cârmuesc în timpurile de acum negoțul omenirii întregi, meșteșugurile de tot soiul innaintează pe calea unui spor neconținut, *uriașul prisos de lucruri făurite în ateliere și uzine cere o desfacere grabnică*; de aci se naște pentru țările industriale crâncena datorie de a cuceri întâietatea pe mare și uscat pentru ca în acest chip să poată găsi cumpărători până la cele mai depărtate margini ale pământului.

Indelunga vrajbă dintre Anglia și Franța, până mai acum câțiva ani de zile; războiul nimicitor pentru Spania, cu Statele-Unite; tragedia ostășască din Africa, sfârșită neomenos prin cotropirea celor două republice Olandeze de către Marea-Bretanie; ura mocnită care desbină pe încetul Germania de Anglita; lupta ruso-japoneză pentru stăpânirea ținuturilor din părțile de miază-noapte-răsărit ale împărăției chinezești; iar în cele din urmă șase luni pasul cutezător al Austro-Ungariei, — toate aceste frământări politice de o largă însemnătate pentru soarta omenirii întregi, purced aproape numai din porniri hrăpărețe, din lăcomia de câștig, — adică din apăsarea năpraznicelor trebuințe economice în legătură cu sporul industriei și cu dorința marilor state europene, asiatice sau americane, de a pune stăpânire pe izvoarele de bogăție ale pământului.

Studiul filologiei romanice la Universitățile din Franța.

În «*Revue internationale de l'Enseignement*», (Februar 1909) profesorul J. Anglade, agregat la Universitatea din Nancy, arată că Franța putea și era datoare să facă mai mult ca orice altă țară din lume pentru învățământul filologiei romanice. În starea de acum a lucrurilor, *Germania vine în frunte* ca și înainte vreme, căci mai la toate universitățile ei mari, limbele romanice, fiecare în deobște, se predau cu toată amănunțimea; cursuri de literatură nu lipsesc aproape de nicăierea, deprinderile în seminarii sunt urmărite cu multă pricepere și stăruință; iar în planurile de lecțiuni intră tot ce stă în legătură cu acest învățământ, *care s'ar fi căzut în chip firesc să prinză un loc de cins'e în țările neolatine și mai cu deosebire în Franța.* Alături de catedrele acum aflătoare pe lângă universitățile franceze, autorul cere ca statul, or guvernămintele provinciale să mai adauge fără zăbavă și altele, pentru ca în scurtă vreme interesul filologic al studenților în romanistică să poată fi îndestulat, iar lipsurile să fie acoperite.

Jupiter și lumea sateliților săi.

Ochianele puternice ale observatoarelor de astronomie aduc pe zi ce merge tot mai bogate noutăți cu privire la viața lumii noastre planetare. Acum se știe că Jupiter numără sateliți: întâiul, oval și turtit la capetele osiei în jurul căreia se învârteste; al doilea, botezat Ganymede, pare să fie un corp ceresc în plină viață, cu atmosferă, uscături, ape, nori, ploae și zăpezi. Cel din urmă, descoperit nu de multă vreme, abia poate fi zărit cu lunete pătrunzătoare, seamănă mai mult cu o jucărie siderală, este un mic bulgăre scânteitor, cu diametrul de 56 km. și ocolește pe Jupiter la depărtare de 25 milioane de kilometri, în timp de doi ani și tot atâtea luni.

Ș T I R I

Corpul ofițeresc al Regimentului de infanterie, Dâmbovița No. 22, luând inițiativa de a întemeia o bibliotecă românească, roagă pe literații, oamenii cu dare de mână, intelectualii și iubitorii de cultură națională să contribuie în măsura puterii și a bună-voinței lor la înjghebarea acestui folositor așezământ.

RĂSPUNSURI

D-lui *G. Rotică* (Bucovina).—Redacția Vă încunogtintează cu nespuse păreri de rău, că d. Aurel Popovici nu mai are nici un fel de legături administrative cu tipografia «Minervei».

D-lui *Nicolae D. M.* — Mânia d-v. e cu desăvârșire neîntemeiată. Aflați că nu se știe nimic la Redacție despre manuscriptul, pe care de bună seamă îl veți fi trimes. Așteptăm o altă copie, după aceea ne vom îndeplini datoria fără de zăbavă.

D-lui *Gr. O. Tur.* — «Iubire copilărească». Cu neputință, domnul nostru! Păcătuiți în potriva multor legi. Stilul e deocamdată neîndemânatic; un sentimentalism dulceag, o dragoste pentru desnodământul tragic cu orice preț, un simplism încântător de naiv, zădărnicește bunele d-v. gânduri. Mai încercați.

D-lui *I. S. G.* — Sonet iubirei. L'am primit. Ne readuce în minte câteva frumuseți, care nu Vă aparțin. Pe lângă toate acestea, încercări neizbutite: chinuintă! Prea sună a Dosoftei și a Momuleanu! Nu siluiți limba, lucrăți mai departe și... atunci vom vedea.

Un cititor. Galați. — Vă mulțumim. Aveam o bănuială turbure, acum adevărită.

N. Budurescu. — Am primit. Vă mulțumim. Se va publica în cel mai apropiat număr.

Sanc. — A sosit bucata D voastră. Prea puțină scânteie poetică.

Stova. Galați. — Este ceva, dar nelimpezit.

Dynorica. — Am primit. Vă rugăm, așteptați puțin răspunsul nostru. Pentru ce nu Vă încercați la traduceri din alți autori lirici, mai adânci, mai sinceri decât Heine?
